

01.12.25: Innspill til Utvalget for evaluering av Etterretningstjenesteloven

Norsk Presseforbund takker for muligheten til å gi innspill til utvalget. Våre innspill gis i samarbeid med Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag.

1. Innledning

Vi mener e-tjenestens fullmakter og reglene om tilrettelagt innhenting (TI) er egnet til å svekke medienes tilgang til viktig informasjon og mulighet til å beskytte anonyme kilder.

Presseorganisasjonenes høringssvar fra 2019 og 2022 er fortsatt fullt ut relevante.

All praktisering av TI er hemmelig, Det innebærer at vi mangler grunnlag for å evaluere hvordan fullmaktene faktisk brukes. Vi vet blant annet ikke om e-tjenesten har bedt om å søke i, har lagret eller foretatt speiling av kilde sensitivt materiale. Vi vet ikke hvor mange begjæringer om tilrettelegging som er sendt ut til ekomtilbydere, eller i hvilken grad statlig overvåking påvirker kilders vilje til å kontakte pressen. På denne bakgrunn begrenser vi oss til å peke på sentrale spørsmål som vi mener utvalget må undersøke nærmere, og som vi håper vi får mulighet til å utdype i møte 7. januar 2026.

2. Avgrensninger i mandatet

Til tross for avgrensningen mot vurderinger som vil overlappe med søksmålet fra Stiftelsen Tinius m.fl, mener vi det ligger innenfor mandatet å vurdere om praksis innebærer en riktig balanse mellom privatliv og ytringsfrihet på den ene siden, og nasjonal sikkerhet på den andre. I likhet med Tekna mener vi mandatet innebærer en vesentlig innsnevring av Stortingets opprinnelige bestilling.

3. Kildevern og kommunikasjonsvern

Utvalget bør ha et særlig og grundig blikk på hvordan TI virker inn på kildevernet og kommunikasjonsvernet i tråd med forutsetningene i Prop. 92 L (2022-2023) kap. 4.1. Vi mener særlig følgende sentrale spørsmål må belyses:

- Har Etterretningstjenesten etablert tekniske og organisatoriske tiltak for å forhindre at kildeinformasjon lagres, og har disse fungert etter intensjonen siden loven trådte i kraft?
- I hvilken grad kontrollerer EOS at e-tjenesten faktisk vurderer om situasjoner utløser krav om domstolskontroll etter § 5-2 (2), slik Prp. 92 L (2022-2023) kap. 4.5.4 forutsetter? Hvordan foretas disse vurderingene i praksis, og hvilket terskelnivå legges til grunn?

4. Nedkjølende effekt

- I lys av de funnene utvalget gjør om kontroll med e-tjenestens bruk av TI og samfunnets mulighet til å følge med – støtter utvalget departementets vurdering om at det ikke foreligger holdepunkter som sannsynliggjør at det vil oppstå en negativ nedkjølende effekt i Norge som følge av tilrettelagt innhenting? (høringsnotatet 12. november 2018 punkt 11.13.8, jf. Prop. 92 L (2022-2023) punkt 4.2.
- Hvordan påvirker det samfunnets forhold til tjenesten og vilkårene for ytringsfrihet at alle domstolskjennelser om TI og søk er fullstendig unntatt offentlighet og heller ikke gis ut i anonymisert form? Hvordan samsvarer dette med departementets egen konklusjon om at åpenhet motvirker nedkjølende effekt?
- Er utvalget enige i departementets konklusjon om at testinnhenting og tekstanalyser etter § 7-5 ikke kan regnes som overvåking, fordi faktisk tilgang først skjer etter domstolsbehandling?

5. Utvalget bør forsøke å undersøke hvorvidt loven og praksisen rundt TI har eller kan få en nedkjølende effekt på ytrings- og informasjonsfriheten, her kan utvalget se på [undersøkelsen fra EOS-utvalgets nederlandske søsterorganisasjoner fra 2017](#).
6. **Kryptert kommunikasjon § 7-2 (1) bokstav e**
- Kontrollerer EOS-utvalget at e-tjenesten ikke ber om eller skaffer seg tilgang til ende-til-ende-kryptert kommunikasjon mellom sluttbrukere, slik spesialmerkene i Prop. 80 L (2019-2020) s. 213-214 forutsetter?
 - Har e-tjenesten etablert mekanismer som sikrer at heller ikke tilbyder får tilgang til slik kommunikasjon ved begjæringer?
7. **Beslutning om speiling til teknisk analyse § 7-3(2) og (3)**
- Hvor mange pålegg om speiling er meldt inn til EOS-utvalget siden lovens ikrafttredelse?
 - Hvordan kontrolleres det i praksis at speiling etter § 7-3 (2) kun benyttes til teknisk analyse av kommunikasjonsstrømmer for å avklare om det er grunnlag for å fremme begjæring om rettens tillatelse til speiling?
8. **Beslutning om speiling og søk - domstolskontroll**
- Hvor mange begjæringer om søk i metadatalageret, midtpunkt- og endepunktinnhenting har blitt fremmet hittil?
 - Opplever domstolen at de har reell oversikt over hvilken tilgang e-tjenesten faktisk får etter kapittel 7?
 - I hvilken grad og hvordan overprøver domstolen nødvendighetsvurderingene etter § 7-3?
 - Hvordan sikres det at speiling ikke gir tilgang til kildeidentifiserende opplysninger?
9. **Hastekompetanse § 8-10:**
- Hvor ofte har e-tjenesten benyttet seg av hastekompetansehjemmelen i § 8-10?
 - Hvordan gjennomfører EOS-utvalget løpende kontroll med denne bruken?
 - Har e-tjenesten etablert rettssikkerhetsgarantier i sine interne rutiner som reelt forhindrer søk i kildemateriale før rettens kjennelse foreligger?
10. **Behandling av kildesensitivt materiale § 9-6:**
- Hvordan vurderer e-tjenesten risikoen for at materiale inneholde direkte eller indirekte kildeopplysninger (se Prop. 92 L (2022-2023) punkt 4.8.1)?
 - Hvordan vurderer Oslo tingrett begjæringer om søk i slikt materiale etter § 9-6 (2)?
 - Hvordan kontrollerer EOS-utvalget e-tjenestens vurdering av om personopplysninger omfattes av § 9-6?
 - Hvordan kontrollerer EOS-utvalget sletteplikten etter § 9-6 (3) (se Prop 92 L (2022-2023) punkt 4.6.1)?
11. **Øvrige spørsmål om praksis:**
- I vedlegg til [EOS-utvalgets særskilte melding til Stortinget](#) påpeker e-sjefen dissonans mellom teknologi og juss. På hvilke områder foreligger en slik dissonans?
 - Har e-tjenesten utviklet tekniske løsninger for filtrering som i praksis i større grad enn forutsatt effektivt utelukker kommunikasjon som foregår utelukkende i Norge?
 - Skiller e-tjenesten mellom ulike metadatakategorier i sine begjæringer, som for eksempel trafikk- og lokasjonsdata, IP-adresser, brukeridentitetsopplysninger?